

Av. Gizem ÖZCAN ATAŞ

**İŞ HUKUKU'NDA
EŞİTLİK İLKESİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	3
ÖZET	5
ABSTRACT	7
İÇİNDEKİLER.....	9
KISALTMALAR.....	15
GİRİŞ.....	17

BİRİNCİ BÖLÜM

EŞİTLİK VE AYRIMCILIK KAVRAMLARI

1. Eşitlik Kavramı	19
1.1. Kavramın Tarihsel Gelişimi.....	19
1.2. Felsefi Bakımdan Eşitlik Kavramı.....	22
1.3. Hukuki Bakımdan Eşitlik Kavramı.....	25
1.3.1. Eşitlik Anlayışları.....	25
1.3.1.1. Şekli Eşitlik Anlayışı.....	25
1.3.1.2. Maddi Eşitlik Anlayışı	26
1.3.2. Eşitlik, Hakkaniyet ve Adalet Kavramları Arasındaki İlişki.....	27
2. Ayrımcılık Kavramı	28
2.1. Genel Olarak	28
2.2. Ayrımcılık Çeşitleri	30
2.2.1. Doğrudan Ayrımcılık.....	30

2.2.2. Dolaylı Ayrımcılık	32
2.2.3. Olumlu (Pozitif) Ayrımcılık.....	35
2.3. Ayrımcılık Nedenleri.....	37
2.3.1. Cinsiyet Nedeniyle Ayrımcılık.....	37
2.3.2. Cinsel Taciz Nedeniyle Ayrımcılık.....	39
2.3.3. Cinsel Eğilim Nedeniyle Ayrımcılık.....	40
2.3.4. Psikolojik Taciz Nedeniyle Ayrımcılık.....	41
2.3.5. Din, İnanç, Felsefi ve Siyasal Düşünce Nedeniyle Ayrımcılık.....	41
2.3.6. Irk ve Etnik Köken Nedeniyle Ayrımcılık	42
2.3.7. Engellilik Nedeniyle Ayrımcılık	43
2.3.8. Sendikal Nedenler Nedeniyle Ayrımcılık	44
2.3.9. Yaş Nedeniyle Ayrımcılık.....	44

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK İŞ HUKUKUNDA VE ULUSLARARASI HUKUKTA EŞİTLİK İLKESİ'NİN HUKUKİ DAYANAKLARI VE UYGULAMALARI

1. Türk İş Hukukunda Eşitlik İlkesi	47
1.1. Hukuki Dayanaklar	47
1.1.1. 1982 Anayasası'ndaki Düzenlemeler	47
1.1.2. 4857 Sayılı İş Kanunu'ndaki Düzenlemeler.....	48
1.1.3. 6701 Sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'ndaki Düzenlemeler.....	49
1.1.4. 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'ndaki Düzenlemeler	50

1.1.5. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki Düzenlemeler	51
1.2. Eşitlik İlkesinin Uygulanması.....	52
1.2.1. Koşulları	52
1.2.1.1. Yer ve Konu Bakımından Aynı İşyerinin İşçileri Olma	52
1.2.1.2. İşyerinde Bir İşçi Topluluğunun Bulunması	53
1.1.2.3. İşverenin İşyerinde Kolektif Nitelikte Kuralının veya Uygulamasının Olması.....	54
1.2.1.4. İş İlişkisinin Kurulmuş Olması.....	54
1.2.1.5. Uygulamanın Aynı Zaman Diliminde Yer Alan İşçilere Uygulanması	55
1.2.1.6. İşyerinde Uygulanan Uygulamanın İşçinin Aleyhine Olmaması	55
1.2.2. İş İlişkisinin Kurulmasında Eşitlik İlkesinin Uygulanması	56
1.2.3. İş İlişkisi Devam Ederken Eşitlik İlkesinin Uygulanması	58
1.2.3.1. İşverenin Yönetim Hakkını Kullanırken Eşitlik İlkesine Uygun Davranması	58
1.2.3.2. Ücretlerin Belirlenmesinde Eşitlik İlkesinin Uygulanması.....	59
1.2.3.3. Cinsiyet Nedeniyle Ayrımcı Uygulamaların Yasaklanması.....	60
1.2.3.4. İş Sözleşmesinin Türüne Göre Eşitlik İlkesinin Uygulanması.....	61
1.2.4. İş İlişkisinin Sona Ermesinde Eşitlik İlkesinin Uygulanması	62

2. Uluslararası Hukukta Eşitlik İlkesi	64
2.1. Birleşmiş Milletler Belgelerinde Yer Alan Eşitlik İlkesi Hakkındaki Düzenlemeler.....	64
2.1.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi	64
2.1.2. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi	65
2.1.3. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi	66
2.1.4. Birleşmiş Milletler Engelli Kişilerin Haklarına Dair Uluslararası Sözleşme.....	67
2.2. Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmelerinde Yer Alan Eşitlik İlkesi Hakkındaki Düzenlemeler	68
2.2.1. Eşit Değerde İş İçin Erkek ve Kadın İşçiler Arasında Ücret Eşitliği Hakkında 100 Sayılı Sözleşme	68
2.2.2. İş ve Meslek Bakımından Ayrımcılığı Yasaklanması Hakkında 111 Sayılı Sözleşme.....	69
2.2.3. Hizmet İlişisine İşveren Tarafından Son Verilmesi Hakkında 158 Sayılı Sözleşme	69
2.3. Avrupa Birliği Hukuku'nda Eşitlik İlkesi	70
2.3.1. Avrupa Birliği Hukuku'nda Yer Alan Belgeler.....	70
2.3.1.1. Avrupa Birliği'nin Temelini Oluşturan Antlaşmalarda Eşitlik İlkesi ile İlgili Düzenlemeler	70
2.3.1.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	72
2.3.1.3. Avrupa Sosyal Şartı	72
2.3.1.4. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı	73
2.3.1.5. Direktifler	74
2.3.2. İş İlişisinin Kurulmasında ve İş İlişisinin Devamında Eşitlik İlkesinin Uygulanması	75

2.3.3. Ücretlerin Belirlenmesinde Eşitlik İlkesinin Uygulanması	77
2.3.4. İş Sözleşmesinin Türüne Göre Eşitlik İlkesinin Uygulanması	78
2.3.5. İş İlişkinin Sona Ermesinde Eşitlik İlkesinin Uygulanması	79
2.4. Amerikan Hukuk Sisteminde Eşitlik İlkesi.....	79
2.4.1. İş İlişkinin Kurulmasında ve İş İlişkinin Devamında Eşitlik İlkesinin Uygulanması.....	79
2.4.2. Ücretlerin Belirlenmesinde Eşitlik İlkesi.....	80
2.4.3. İş İlişkinin Sona Ermesinde Eşitlik İlkesinin Uygulanması	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EŞİTLİK İLKESİNE AYKIRI DAVRANIŞTA BULUNMANIN İSPATI, YAPTIRIMLARI VE DENETİM MEKANİZMALARI

1. Eşitlik İlkesine Aykırı Davranışlarda İspat Yükü	83
1.1. Türk Hukukunda İspat Yükü	83
1.2. Avrupa Birliği Hukuku'nda İspat Yükü	85
1.3. Amerikan Hukuku'nda İspat Yükü.....	86
2. Eşitlik İlkesine Aykırılıkta Yaptırımlar ve Denetim Mekanizmaları	87
2.1. Türk Hukukunda Yaptırımlar ve Denetim Mekanizmaları.....	87
2.1.1. Yaptırımlar	87
2.1.1.1. Hukuki Yaptırımlar	87
2.1.1.2. Cezai Yaptırımlar	89

2.1.1.3. İdari Yaptırımlar	91
2.1.2. Denetim Mekanizmaları	91
2.1.2.1. İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları	91
2.1.2.2. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu.....	92
2.2. Avrupa Birliği Hukuku'nda Yaptırımlar ve Denetim Mekanizmaları	93
2.2.1. Yaptırımlar	93
2.2.2. Denetim Mekanizmaları.....	93
2.2.2.1. Avrupa Birliği Direktiflerinde Denetim Mekanizmaları	94
2.2.2.2. Avrupa Birliği Düzeyinde Denetim Mekanizmaları	95
2.2.2.2.1. Avrupa Birliği Komisyonu	95
2.2.2.2.2. Avrupa Birliği Parlamentosu	96
2.2.2.2.3. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı	96
2.2.2.2.4. Avrupa Birliği Ombudsmanı	97
2.3. Amerikan Hukukunda Yaptırımlar ve Denetim Mekanizmaları	97
2.3.1. Yaptırımlar	97
2.3.2. Denetim Mekanizmaları	100
2.3.2.1. Amerikan Devletleri Örgütü İnsan Hakları Komisyonu.....	100
2.3.2.2. İstihdamda Fırsat Eşitliği Komisyonu	101
SONUÇ.....	103
KAYNAKÇA	109